

Таким образом, развитие СЭЗ и ТПР имеет положительное влияние на решение комплекса социальных проблем, связанных с созданием и сохранением рабочих мест и обеспечением надлежащего уровня оплаты работы занятых. В 2002 г. в рамках реализации инвестиционных проектов субъектами хозяйствования уплачено налогов и сборов (обязательных платежей) в бюджет в сумме 612,6 млн. грн., что на 155 млн. грн. больше, чем в 2001 г., или на 33,9%. Одновременно на протяжении года субъектами хозяйствования получено льгот по налогообложению в сумме 1104,6 млн. грн. Доля налогов, сборов (обязательных платежей), уплаченных субъектами хозяйствования в СЭЗ и ТПР, в общих объемах бюджетных поступлений от субъектов хозяйствования всех форм собственности в регионах, где созданы СЭЗ и ТПР, возросла с 6,3 в 2001 г. до 7,6% в 2002 г.

Дальнейшие исследования в этой области должны быть направлены на управление инвестиционным процессом на региональном уровне.

1. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макачок Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – К.: АртЕК, 2003. – 406 с.
2. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 344 с.
3. Інвестиційний рейтинг регіонів України // Недержавний аналітичний центр „Інститут реформ”. – 2004. – [www. ir.org.ua](http://www.ir.org.ua)

Получено 16.09.2004

ББК У9 (4Укр - 4Хар) - 56

Л.П.РУДЬ

Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ ХАРКІВЩИНИ

Розглядаються проблеми активізації інвестиційної діяльності й обґрунтування шляхів залучення іноземних інвестицій в економіку Харківської області та України.

Сьогодні вже очевидно, що від активності інвестиційної регіональної політики залежить підвищення життєвого рівня населення, поліпшення якості продукції та зростання економічного потенціалу регіону. Враховуючи значне технологічне відставання вітчизняної економіки порівняно з розвиненими країнами та обмеженість внутрішніх інвестиційних ресурсів, залучення іноземного капіталу може виявитися позитивним як для України в цілому, так і для Харківської області зокрема.

Дослідженню проблем інвестиційної діяльності присвячені численні роботи вітчизняних вчених-економістів – В.М.Гриньової, Е.Ста-

лінської, Т.В.Майорової [1-3] та ін. Але попри все, ретельнішого дослідження вимагає питання залучення та використання іноземних інвестицій на загальнодержавному та регіональному рівнях. Тому метою даної статті є вивчення стану іноземного інвестування Харківської області та обґрунтування шляхів залучення іноземних інвестицій до регіональної економіки.

Іноземні інвестиції, умови їх залучення в економіку регіону відіграють значну роль в його розвитку, забезпеченні позитивних зрушень в інтеграційних процесах. Динаміка зростання обсягів іноземних інвестицій до економіки Харківської області та розширення географії країн-інвесторів переконливо свідчить про привабливість інвестиційного клімату регіону для іноземних інвесторів. Так, у 1995 р. до Харківської області надійшли інвестиції з 22 країн, які потім були вкладені в 49 підприємств, у 1996 р. – інвестиції з 32 країн отримали 105 підприємств, у 1999 р. інвесторами вже 192 підприємств стали 38 країн. Понад 300 підприємств отримали інвестиції у 2000-2002 рр.

На початок 1999 р. обсяг іноземних інвестицій в регіоні склав 51,4 млн. дол. Найбільш вагомими інвесторами виявилися США – 51,98, Ліхтенштейн – 10,21, Німеччина – 6,04, Росія – 4,35, Ірландія – 3,40%. Майже 50% усіх інвестицій припало на виробництво (переважно харчова промисловість) і на внутрішню торгівлю (25%). Значна частина інвестицій надійшла до галузей машинобудування, металообробки, у фінансово-кредитну та страхову сфери.

За перше півріччя 2000 р. в економіку області іноземними інвесторами було вкладено 15,86 млн. дол. Інвестиції з країн СНД і Балтії склали лише 0,7 млн. дол., а решта – з інших країн світу. Основною формою залучення інвестицій було інвестування у формі рухомого і нерухомого майна – 43,9% від загального обсягу, у формі грошових внесків – 42,14%, внесків у формі цінних паперів – 2,18 млн. дол.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій станом на 1 листопада 2002 р. досяг 258 млн. дол., які надійшли з 71 держави та були вкладені у 338 підприємств і організацій [1].

Безперечно, Харківська область є одним з інвестиційно привабливих регіонів України, поряд з Донецькою, Дніпропетровською, Луганською областями [2]. Однак, приплив іноземних інвестицій до області гальмується. Головними перешкодами для залучення іноземних інвестицій є нестабільне та надмірне державне регулювання, нечітка правова система, мінливість економічного середовища, корупція, великий податковий тягар, проблеми щодо встановлення чітких прав власності, низький рівень доходів громадян, труднощі в спілкуванні з урядом та приватизаційними органами, мінливість політичного сере-

довища, відсутність матеріальної інфраструктури, проблеми виходу на внутрішній і зовнішній ринки та ін.

У зв'язку з цим основним шляхом активізації інвестиційної діяльності є формування сприятливої інвестиційної політики держави. Однак певну участь в управлінні іноземним інвестуванням приймають і органи місцевих державних адміністрацій в межах делегованих їм повноважень, особливо при розробці програм соціально-економічного розвитку регіонів, створенні спільних підприємств, вільних економічних зон тощо. При створенні регіональних програм соціально-економічного розвитку слід враховувати всі шляхи залучення іноземного капіталу, найважливішими серед яких є кредити, позики, гранти міжнародних фінансових інституцій; портфельні інвестиції; прямі інвестиції, отримані завдяки створенню підприємств з іноземним капіталом.

Отже, для залучення іноземних інвестицій необхідно розв'язати проблеми макроекономічної стабільності та активізувати дію комплексу важелів регулювання інвестиційної діяльності. З цією метою потрібно створити нормативно-правові та соціально-економічні основи збільшення обсягів іноземних інвестицій; суворо дотримуватися визначених пріоритетів у розвитку національної економіки, мати ефективний механізм публічного контролю за їх виконанням; контролювати та певним чином регулювати галузевий розподіл іноземних інвестицій; обдумано встановлювати податкові пільги; активізувати кредитну політику [3]. Крім того, суттєвого вдосконалення потребує законодавство щодо залучення іноземних інвестицій. Більшість законодавчих та нормативних актів повинна бути переглянута, а їх кількість скорочена.

До перспективних напрямків дослідження в майбутньому необхідно віднести питання вдосконалення системи гарантій дотримання прав іноземного інвестора, що сприятиме активізації інвестиційної діяльності.

1. Інвестування / Під ред. В.М.Гриньової. – Харків: ВД “Інжек”, 2003. – 320 с.

2. Сталинская Е. Оценка инвестиционной привлекательности регионов Украины // Экономист. – 2003. – № 9. – С.68-69.

3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.

Отримано 26.08.2004

УДК 334.7

Г.М.БРУСІЛЬЦЕВА

Харківський національний економічний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ І ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СТРУКТУР

Досліджуються закономірності та принципи, які лежать в основі формування та розвитку інтеграційних структур. Знання цих закономірностей та принципів забезпечує успіх розвитку інтеграційних структур в економіці держави.

У сучасних умовах основою стратегічного курсу, його базовим принципом має стати реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі структурної перебудови та зростання економіки, утвердження України як конкурентоспроможної високотехнологічної держави.

Інноваційна стратегія економічного зростання характеризується інтеграцією і глобалізацією бізнесу, загостренням конкуренції, віртуалізацією світового господарства. Визначальні складові інноваційного розвитку – інтеграція освіти, науки та виробництва, об'єднання промислового, банківського та торговельного капіталу в потужні структури, здатні продукувати високотехнологічні, конкурентоспроможні товари та послуги. Відповідно організаційною основою реалізації інноваційної політики має стати створення інтеграційних структур, які в перспективі стануть стрижнем науково-технологічного та інноваційного процесу.

Інтеграційні структури як економічні системи поєднують у собі безліч соціально-економічних процесів і зв'язків. В економіці України вони посідають одне з головних місць, визначають головні тенденції і напрямки соціально-економічного розвитку. Тому проблеми створення нових підприємств, об'єднаних між собою для спільної діяльності, виходять на перший план як у практичній діяльності, так і в наукових дослідженнях.

Щоб досягти успіху у створенні інтеграційних структур, необхідно зрозуміти глибинну структуру організації, створити могутній структурований механізм управління. Недооцінка важливості існування об'єктивних структурних законів та принципів веде до розвалу інтеграційних структур.

Доцільно розглянути загальні закони організаційного розвитку, які, на нашу думку, можуть вважатися основними законами інтеграційних структур – закони синергії, стійкості (самозбереження) і розвитку (зростання).